

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ**

**Атестаційний екзамен з навчальних дисциплін професійної підготовки
*(Методика навчання української мови та літературного читання в
початковій школі, Методика навчання математики в початковій школі,
Методика навчання природознавства в початковій школі, Методика
навчання суспільствознавства в початковій школі)***

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальності 013 Початкова освіта

за освітньо-професійною програмою Початкова освіта

денної та заочної форми навчання

2022-2023 навчальний рік

Розробники програми:

Бахмат Н.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методик початкової освіти.

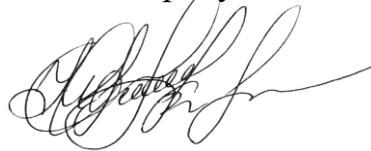
Гудима Н.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти.

Московчук Л.М., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти.

Ухвалено на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти

Протокол № 10 від 21 вересня 2022 року

Завідувач кафедри

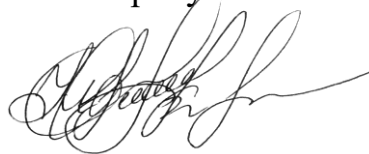

Наталія БАХМАТ

Ухвалено радою з науково-методичної роботи і забезпечення якості вищої освіти педагогічного факультету

Протокол № 9 від 26 вересня 2022 року

Голова ради

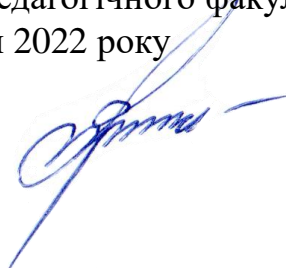

Наталія БАХМАТ

Затверджено вченою радою педагогічного факультету

Протокол № 11 від 28 вересня 2022 року

Декан факультету

Віктор ЛАБУНЕЦЬ

ПОГОДЖЕНО

Керівник

групи забезпечення освітньої програми

Наталія ГУДИМА

Пояснювальна записка

Побудова національної системи освіти в Україні в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» та впровадження Державного стандарту початкової освіти передбачає новий підхід до професійної підготовки майбутніх учителів як компетентних фахівців. Відповідно основним критерієм роботи закладу вищої освіти є рівень підготовленості випускників, ефективне поєднання їхніх теоретичних знань з умінням застосовувати їх на практиці, сформованість професійних компетентностей.

Програма атестаційного екзамену зі спеціальності «Початкова освіта» розроблена відповідно до нормативних вимог підготовки фахівців, викладених у законодавчих і нормативних документах про вищу освіту. Її зміст орієнтує здобувачів вищої освіти не тільки на творче відтворення засвоєних педагогічних знань, а й на демонстрацію фахових умінь відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів. Пропонована програма має на меті, поряд із оволодінням знаннями про педагогічні та методичні засади організації освітнього процесу у початковій школі, виявити у студентів здатність до педагогічної діяльності у закладах загальної середньої освіти. Професійна підготовка бакалаврів зі спеціальності «Початкова освіта» передбачає опанування нормативних навчальних дисциплін професійної підготовки.

До програми атестаційного екзамену зі спеціальності 013 Початкова освіта включено зміст навчальних дисциплін «Методика навчання української мови та літературного читання в початковій школі», «Методика навчання математики в початковій школі», «Методика навчання природознавства в початковій школі», «Методика навчання суспільствознавства в початковій школі». Випробування, що здійснюється за пропонованою програмою, має на меті перевірити рівень фундаментальної та спеціальної підготовки майбутнього фахівця першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що відповідає його освітній програмі. Питання, включені до програми атестації, мають міжпредметний характер, який повинні виявити здобувачі вищої освіти у своїх відповідях. У цьому зв'язку, їхні відповіді повинні бути теоретично обґрунтованими та професійно зорієнтованими, мають базуватися на педагогічному, психологічному та методичному матеріалі. Здобувачі вищої освіти мають продемонструвати знання з фахових методик навчання освітніх галузей.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

«Методика навчання української мови та літературного читання в початковій школі»

Завдання теоретичного змісту

1. Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі. Мета, предмет і завдання. Змістові лінії.
2. Формування комунікативних компетентностей здобувачів початкової освіти на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів у навчанні.
3. Контроль і оцінювання навчальних досягнень молодших школярів на уроках мовно-літературної галузі.
4. Характеристика звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти. Шляхи реалізації його основного принципу в практиці навчання першокласників.
5. Завдання добукварного, букварного та післябукварного періодів навчання грамоти. Принцип укладання підручників з української мови для 1-го класу за редакціями О. Савченко і Р. Шияна. Структура уроку вивчення нової букви в букварний період.
6. Книжка як джерело задоволення і знань молодших школярів. Елементи книжки: обкладинка, титульна сторінка, ілюстрації. Методика опрацювання дитячої книжки. Формування читацької компетентності. Чинники мотиваційного читання.
7. Методика вибіркового читання. Пошук у тексті необхідної інформації.
8. Художня і науково-популярна література, тексти із щоденного життя молодших школярів. Методика роботи із текстом-розповідь: початок дії, розвиток дії, кінець дії.
9. Бібліотека як освітньо-культурний центр. Методика роботи із науково-популярними текстами. Мета, тема, головна думка. Ключові слова. Головна і другорядна інформація в тексті.

10. Довідкова література: словники, довідники, дитячі енциклопедії.
Методика опрацювання на уроці.

11. Методика роботи із медіатекстами. Способами здобуття інформації у сучасному медіа просторі.

12. Художні тексти. Методика роботи із малими фольклорними формами: загадки, скоромовки, прислів'я, приказки, ігровий фольклор, казки, пісні, легенди, міфи. Літературні казки й оповідання українських та іноземних авторів.

13. Аналіз художнього тексту. Місце і час подій, персонажі (вчинки, мотиви поведінки, думки, емоції), конфлікт або проблема, розвиток подій, розв'язка конфлікту. Тема, ідея художнього тексту. Роль заголовка. Зв'язок між заголовком і змістом тексту. Автор і оповідач. Аналіз вчинків персонажів (причини і наслідки). Виявлення власного ставлення до вчинків.

14. Стратегії та методика вдумливого читання: перед читанням; під час читання; після читання.

15. Методи і прийоми смислового читання (прийоми самостійного розуміння лексичного значення слів, словосполучень; повноцінного усвідомлення в тексті фактичної, концептуальної, підтекстової (за допомогою вчителя) інформації).

16. Методика формування умінь молодших школярів висловлювати рефлексивні судження у зв'язку з прочитаним, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів та використовувати її для збагачення особистого читацького досвіду.

17. Методика формування і розвиток в учнів понять про різні види медіа та використані в них вербальні і невербальні засоби впливу на читача; сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати і безпечно користуватися медіазасобами.

18. Мова художнього твору. Діалоги, монологи, оповідач, засоби художньої виразності у тексті (порівняння, метафори тощо, без уведення термінів). Пряме й переносне значення слів у художньому тексті. Слова і

вирази, які характеризують персонажа, події.

19. Вірш. Рима, ритм, настрій у вірші. Сила і тон голосу, темпоритм при читанні вірша. Емоційний вплив.

20. Інтерпретація художнього тексту. Виразне читання, драматизація, читання в ролях, творчий переказ, методи створення власного тексту за аналогією, його «модернізація», продовження тексту. Запитання до окремих абзаців і до тексту.

21. Емоційний вплив творів на читача. Опис настрою, почуттів, викликаних твором, порівняння їх із почуттями, викликаними подіями власного життя. Улюблений персонаж, улюблена частина твору.

22. Комунікативне спрямування процесу письма. Відомості про письмо як засіб спілкування на відстані та в часі. Загальне ознайомлення з історією письма. Писемне мовлення.

23. Графіка, орфографія та пунктуація. Буква як знак звука. Алфавіт. Велика буква в іменах людей, кличках тварин і деяких географічних назвах (назви міст, річок).

24. Правила оформлення висловлювання на письмі (велика буква на початку речення, крапка, знак оклику, знак запитання в кінці речення, правила переносу слів, окреме написання слів-помічників і слів-назв).

25. Методика опрацювання та правила оформлення діалогу на письмі.

26. Орфографічний словник як джерело для перевірки орфограм. Будова словника та прийоми роботи з ним. Друкований текст – зразок орфографічних написань. Редагування як спосіб удосконалення тексту.

27. Жанри писемного мовлення. Лист, оголошення, подяка тощо як писемні висловлення. Учасники безпосереднього спілкування та оповідач. Методика створення тексту-розповіді і тексту-опису.

28. Спілкування за допомогою цифрових пристроїв. Методика створення коротких письмових висловлювань для спілкування за допомогою цифрових пристроїв. Піктограми для зображення емоцій (емотикони, зокрема графічні зображення смайлів). Правила поведінки і безпека в інтернет-

просторі.

29. Слово та речення. Називна функція слова. Слова-назви предметів, дій, ознак. Група слів і речення. Зв'язок слів у реченні. Форма слова. Слова-помічники та їх роль у реченні. Питальні, розповідні, спонукальні речення; окличні й неокличні речення.

30. Звуки мовлення. Звуки природи, навколишнього світу та звуки мовлення як “будівельний матеріал” для слова. Змісторозрізнавальна роль звуків. Склад як найменша вимовна одиниця. Наголос. Змісторозрізнавальна роль наголосу.

31. Голосні та приголосні звуки. Звуки тверді та м'які. Пом'якшені звуки. Звуки дзвінкі та глухі. Подовжені звуки. Закономірності позначення звуків буквами. Позначення твердості та м'якості приголосних звуків на письмі. Позначення звука [й] у різних позиціях. Позначення звуків на письмі на слух, за орфографічним словником, за правилом.

32. Будова слова. Основа та закінчення. Корінь слова. Форми слова та споріднені слова.

33. Лексичне значення слова. Слова однозначні й багатозначні. Пряме та переносне значення слова. Багатозначні слова і омоніми. Синоніми. Методика формування власного словникового запасу молодших школярів.

34. Сутність граматичних понять. Труднощі в оволодінні ними молодшими школярами. Процес формування граматичних понять на уроках української мови в початкових класах.

35. Лінгвістичні засади методики вивчення частин мови, послідовність опрацювання частин мови в початкових класах, значення і завдання вивчення морфології в початкових класах. Система і методика вивчення іменника і прикметника.

36. Лінгвістичні засади методики вивчення частин мови, послідовність опрацювання частин мови в початкових класах, значення і завдання вивчення морфології в початкових класах. Система і методика вивчення дієслова.

37. Лінгвістичні засади методики вивчення частин мови, послідовність

опрацювання частин мови в початкових класах, значення і завдання вивчення морфології в початкових класах. Система і методика вивчення прийменника і числівника.

38. Система вивчення морфемної будови слова. Зміст і методика роботи на кожному з етапів системи. Особливості вивчення основи слова і закінчення, кореня, префікса, суфікса. Морфемний розбір слів.

39. Інсценізація улюблених казок і віршів. Вистава. Діалог між акторами – обмін висловлюваннями. Важливість імпровізації у грі. Простір для гри акторів у спілкування. Актори як учасники гри у спілкування. Роль глядачів у виставі.

40. Репліка як словесний складник висловлювання. Жести, міміка, інтонації, пози, дії – несловесний складник висловлювання. Пантоміма.

Завдання практичного змісту

1. Виконайте морфологічний аналіз підкреслених слів. Використовуючи текст, продемонструйте уміння проводити контрольний диктант.

2. Запишіть подані слова каліграфічно. Пр продемонструйте уміння складати їх звукоскладові моделі за вимогами методики навчання грамоти.

3. Перепишіть текст каліграфічно. Виконайте морфемний аналіз підкреслених слів. Виділене речення розберіть за схемою синтаксичного аналізу, рекомендованого в початковій школі.

4. Пр продемонструйте методику аудіювання в 2-му класі, використавши поданий текст.

5. Пр продемонструйте методику первинного ознайомлення першокласників з реченням.

6. Пр продемонструйте методику аналізу художнього твору з підручника для початкової школи (за вибором).

7. Пр продемонструйте методику навчання першокласників писати нову літеру.

8. Пр продемонструйте методику ознайомлення першокласників зі звуками мовлення в добукварний період (голосними і приголосними).

9. Побудуйте план-конспект уроку української мови на закріплення знань з частин мови (3 кл.) за інтерактивними технологіями.

10. Запропонувати методику організації і проведення занять на розвиток умінь слухати і розуміти висловлювання (аудіювання, говоріння).

11. Продемонструйте проведення ранкової зустрічі з метою формування комунікативної компетентності молодших школярів.

Основна література

1. Державний стандарт початкової освіти від 21 лютого 2018. URL: <http://dano.dp.ua/attachments/article/303/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%20%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.pdf/>

2. Деркач Н. Навчання грамоти. Навчально-методичний посібник для студентів, учителів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2003. 112 с.

8. Методика навчання української мови: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2010. 364с.

3. Методика навчання каліграфії в сучасній початковій: навчальний посібник для вчителів початкових класів. / Н.В. Боднар, О.Ю Прищепа. За ред. В.А. Трунової. Харків : «Ранок», 2017. 464 с.

4. Навчальні програми для 1-4 класів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.

5. Організація освітнього процесу в початковій школі: Методичні рекомендації. Орієнтовні календарно-тематичні плани. 3 клас. Харків : Вид.-во «Ранок», 2020. 144 с.

6. Романюк С.З., Піц І.І. Практикум з методики навчання української мови: навчання грамоти: навчально-методичний посібник. Чернівці-Вижниця, 2014. 210 с.

7. Типова освітня програма початкової освіти цикл І (1-2 класи)/ під керівництвом Р.Б. Шияна / О.Я. Свченко. Київ, 2018. URL: <http://nus.org.ua/news/opublikuvaly-typovi-osvitni-programy-dlya-1-2-klasiv-nush-dokumenty>.

Додаткова література

1. Вашуленко О. Методичні рекомендації щодо роботи за новим підручником «Українська мова та читання. 3 клас. Частина 2» // Початкова школа. 2020. № 9. С. 14-20.

2. Вітковська Л. Розвиток дослідницьких навичок молодших школярів під час засвоєння словникових слів // Початкова школа. 2017. №6. С. 10-12.

3. Захарійчук М. Особливості роботи за навчально-методичним комплектом з української мови до підручника «Українська мова та читання. 3 клас. Частина 1» // Початкова школа. 2020. № 9. С. 20-26.
4. Зінченко Н. Вчимося писати есе // Початкова школа. 2017. №6. С. 14-15.
5. Кабельнікова Н. Подолання фонематичних помилок на початкових етапах оволодіння навичками письма // Початкова школа. 2017. №4. С. 11-13.
6. Каніщенко А. П. Навчаємо дітей образного зв'язного мовлення. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012.
7. Каніщенко А. П., Дорош Г.О. Вивчення прислівника у початкових та середніх класах. Навч.метод. посібник. Київ : Промінь, 2010.
8. Каніщенко А. П., Семеренко Г.В., Ткачук Г.О. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів у роботі над іменником: навч.-метод. посібник. Київ : Промінь, 2010.
9. Каніщенко А. П., Ткачук Г.О. Збагачення активного словника учнів 4 класів у роботі над прикметником: навч.-метод. посібник. Київ : Промінь, 2010.
10. Каніщенко А. П., Ткачук Г.О. та інші. Інтегрований курс. Українська мова з методикою навчання в початкових класах: підручник. Київ : Промінь, 2008.
11. Каніщенко А. П., Ткачук Г.О., Дорош Г.О. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів у роботі над вивченням дієслова : навч.-метод. посібник. Київ : Промінь, 2010.
12. Карнаухова Т. Урок української мови в 2 класі // Початкова школа. 2017. №6. С. 12-14.
13. Машина З. Формування комунікативної компетентності учнів (на матеріалі вивчення теми «Прикметник» у 2 класі) // Початкова школа. 2017. №9. С. 15-18.
14. Петричко І. Методичний супровід учителя Нової української школи // Початкова школа. 2020. № 9. С. 45-46.
15. Пилипенко Т. Урок розвитку зв'язного мовлення. 3 клас // Початкова школа. 2017. №3. С.5-7
16. Постанова від 24 липня 2019 р. «Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
17. Мельничайко О.І. Українська мова. Вивчення елементів синтаксису в початкових класах : Методичний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006.
18. Пономарьова К. Засвоєння орфограм на уроках української мови в 3 класі // Початкова школа. 2017. №4. С. 44-47.
19. Пономарьова К. Особливості навчання української мови в 3 класі // Початкова школа. 2020. №9. С. 1-7.
20. Савченко О. Методичні рекомендації до впровадження програми з літературного читання у 3 класі // Початкова школа. 2020. № 9. С. 7-14.

21. Сіранчук Н. Лінгводидактичні принципи формування лексичної компетентності молодшого школяра // Початкова школа. 2017. №1. С. 47-49.

22. Ялоза О. Урок розвитку зв'язного мовлення. 4 клас // Початкова школа. 2017. №6. С. 16-17.

Рекомендовані джерела інформації

1. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. у.

2. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.

3. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>.

4. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти [Електронний ресурс]. URL: <http://mon.gov.ua/>.

5. Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти». «Державний стандарт початкової освіти». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-п>.

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.

7. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». URL: <https://www.msp.gov.ua/files/News/20180815/20180815.pdf>.

8. Розпорядження Кабінету Міністрів від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/249613934>.

9. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 класи. Київ : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. 240 с.

10. Онлайн-курс для учителів початкової школи. URL: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-EDERA-SVITORIA+ST101+st101/info>.

«Методика навчання математики в початковій школі»

Завдання теоретичного змісту

Загальні питання методики навчання математики в початковій школі

1. Державний стандарт математичної освіти. Змістові лінії математичної освітньої галузі
2. Урок математики в Новій українській школі (структура та особливості) Засоби навчання

Методика навчання нумерації цілих невід'ємних чисел

1. Методика навчання молодших школярів у дочисловий період
2. Методика навчання нумерації чисел в межах 10 та числа 0
3. Методика навчання каліграфічного письма цифр
4. Методика навчання нумерації чисел в межах 100
5. Методика навчання нумерації багатоцифрових чисел

Методика навчання арифметичних дій в початковій школі та формування обчислювальних умінь і навичок

1. Методика вивчення «+» і «-» в межах 10, 100 без переходу через розряд
2. Методика вивчення «+» і «-» в межах 20, 100 з переходом через розряд
3. Методика вивчення «+» і «-» в межах 1000
4. Методика вивчення табличного і позатабличного множення (усного і письмового)
5. Методика вивчення табличного і позатабличного ділення (усного і письмового)

Методика навчання розв'язування задач

1. Роль і місце задач у початковому курсі математики.
2. Методика розв'язування простих задач. Види простих задач
3. Методика формування загального уміння розв'язувати складені задачі

4. Види складених задач та методика роботи над ними у 3 класі
5. Види складених задач та методика роботи над ними у 4 класі

Методика вивчення алгебраїчного та геометричного матеріалу

1. Методика алгебраїчної пропедевтики в 1-2 класах
2. Методика алгебраїчної пропедевтики в 3-4 класах
3. Методика геометричної пропедевтики в 1-2 класах
4. Методика геометричної пропедевтики в 3-4 класах

Методика вивчення величин і звичайних дробів

1. Методика навчання основних величин (довжини)
2. Методика навчання основних величин (маси)
3. Методика навчання основних величин (місткості)
4. Методика навчання основних величин (часу)
5. Методика навчання основних величин (вартості)
6. Методика навчання основних величин (площі)
7. Методика навчання основних величин (швидкості)
8. Методика вивчення звичайних дробів

Методика проведення виховної та позаурочної роботи з математики

1. Методика проведення виховної роботи з математики
2. Методика проведення позаурочної роботи з математики
3. Методика розв'язування завдань із логічним навантаженням у 1-2 класах
4. Методика розв'язування завдань із логічним навантаженням у 3-4 класах

Завдання практичного змісту

1. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:
Дівчинка купила 12 зошитів по 5 грн. і 6 альбомів по 20 грн. У скільки разів більше заплатила дівчинка за альбоми, ніж за зошити?
2. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:
У саду зібрали 3200 кг яблук. Частина яблук розклали в 90 ящиків порівну. Залишилося ще 1400 кг яблук. Скільки кілограмів яблук в одному

ящику?

3. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

За 5 м'ячів ціною по 16 грн. заплатили стільки ж, скільки за дитячі машини ціною по 10 грн. Скільки купили дитячих машин?

4. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

За 3 місяці завод випустив 4603 автомобілі. Скільки автомобілів випустив завод окремо за кожний місяць, якщо за перший і другий місяці він випустив 2978 автомобілів, а за перший і третій місяці – 3093?

5. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

1 ц 80 кг огірків розклали у 12 ящиків порівну. Скільки потрібно таких ящиків, щоб розкласти порівну 3 ц огірків? 123987

6. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

З трьох ділянок зібрали 450 кг капусти. З першої ділянки зібрали 127 кг капусти, а з другої – на 65 кг більше. Скільки кілограмів капусти зібрали з третьої ділянки?

7. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

Площа прямокутника 640 метрів квадратних, а довжина сторони 40 м. знайди площу квадрата, периметр якого дорівнює периметру прямокутника.

8. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

Хлопчик на $\frac{5}{6}$ усіх своїх грошей купив 2 книжки за ціною 30 грн. кожна. Скільки грошей було у хлопчика спочатку?

9. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

Довжина садиби 100 м, а ширина – на 60 м менша. $\frac{3}{8}$ площі садиби займають будівлі, двір і сад, а решту – город. Яку площу займає город?

10. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

З першої ділянки зібрали 42 мішки цибулі, а з другої – 29. З другої ділянки зібрали на 715 кг цибулі менше, ніж із першої. Скільки кілограмів цибулі зібрали з кожної ділянки?

11. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

У мотку було 160 м дроту. Витратили $\frac{5}{8}$ дроту. На скільки метрів

дроту залишилося менше, ніж витратили?

12. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

Туристу треба було пройти 180 км. За перший день він пройшов $\frac{1}{6}$ всього шляху, а за другий – $\frac{4}{5}$ того шляху, що пройшов за перший день. Скільки кілометрів пройшов турист за два дні?

13. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

Швидкість велосипедиста 12 км/год. Це в 3 рази більше від швидкості пішохода, але в 6 разів менше від швидкості автобуса. Знайди швидкість пішохода і автобуса.

14. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

Жабеня може пофарбувати паркан завдовжки 300 м за 6 днів, а Кім – у 2 рази швидше. За скільки днів вони пофарбують паркан, працюючи разом?

15. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

З двох міст, відстань між якими 2775 км, одночасно назустріч один одному вилетіли два літаки. Швидкість першого літака 475 км/год, а другого – 450 км/год. Через скільки годин літаки зустрінуться?

16. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

Від станції одночасно у протилежних напрямках відійшли два поїзди. Швидкість першого поїзда 90 км/год, другого – на 5 км/год більша. Яка відстань буде між поїздами через 3 год?

17. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

З ділянки площею 22 га зібрали 750 ц зерна кукурудзи, а з ділянки площею 33 га – 1230 ц. Визнач середню врожайність кукурудзи з двох ділянок.

18. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

Для прокладання електропроводки придбали 1200 м дроту. 12 мотків дроту по 60 м витратили на внутрішню проводку, а $\frac{3}{5}$ решти пішло на зовнішню. Скільки метрів дроту пішло на зовнішню проводку?

19. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

Магазин продав до перерви 37 ящиків яблук, а після перерви – 23 таких самих ящики. Після перерви продали на 168 кг яблук менше. Скільки кілограмів

яблук продали окремо до і після перерви?

20. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

У 100 кг морської води міститься 2500 г солі. Скільки грамів солі міститься у 20 кг морської води?

21. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

Із 10 кг борошна випікають 14 кг хліба. Скільки потрібно кілограмів борошна на випічку 70 кг хліба?

22. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

Маса двох однакових баранів 156 кг. Яка маса 5 однакових поросят, якщо маса поросяти у 3 рази менша від маси барана?

23. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

З трьох страусових яєць можна зробити омлет для 72 осіб. Для скількох осіб можна зробити омлет з двох таких яєць?

24. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

На залізничну платформу навантажили 3 однакових легкових автомобілі та 4 мотоцикли. Загальна маса автомобілів і мотоциклів 3 т 690 кг. Маса мотоцикла 330 кг. Яка маса легкового автомобіля?

25. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

За 8 змін 6 тракторів можуть виорати 768 га. Скільки гектарів виоре один трактор за 5 змін?

26. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

У саду зібрали 36 кг смородини, малини – у 3 рази менше, ніж смородини, агрусу – у 5 разів більше, ніж малини. На скільки кілограмів більше зібрали агрусу, ніж смородини?

27. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

До овочевого магазину привезли 10 мішків буряків і 5 ящиків цибулі, порівну в кожному. Загальна маса овочів 780 кг. Маса одного мішка буряків 68 кг. Яка маса ящика цибулі?

28. Розкрити методику роботи над задачею та розв'язати її:

Для школи купили 3 однакових холодильники і 2 пральні машини. Ціна

холодильника а грн., а пральної машини – b грн. Скільки коштує вся покупка?

Основна література

1. Богданович М.В., Козак М.В., Король Я.А. Методика викладання математики в початкових класах: навч. посіб. [4-е вид., перероб. і доп.]. Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2016. 368 с

2. Електронні підручники з математики для 1, 2, 3, 4 кл. закладів загальної середньої освіти. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php

3. Листопад Н. П. Вивчення величин на уроках математики в початковій школі на засадах компетентнісного підходу / [Електронне видання]: методичні рекомендації. Київ : Педагогічна думка, 2020. 72 с. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php

4. Онопрієнко О. В. Інструментарій оцінювання результатів компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2020. 72 с. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php

5. Скворцова С., Онопрієнко О. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. / Світлана Скворцова. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 352 с. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php

6. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Нова українська школа: методика навчання математики у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 320 с. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php

7. Типові освітні програми для закладів середньої освіти: 1-2 класи. Київ : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. 240 с.

8. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 3-4 класи. 2019. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php

«Методика навчання природознавства в початковій школі»

Завдання теоретичного змісту

1. Державний стандарт початкової освіти про природничу освітню галузь у початковій школі: мета, завдання, змістові лінії, особливості організації вивчення програмового матеріалу.
2. Мета і завдання навчального предмету «Я досліджую світ» в НУШ. Природнича складова інтегрованого курсу.
3. Формування у молодших школярів наукового світогляду в процесі вивчення природничої складової курсу «Я досліджую світ».
4. Виховні можливості змісту природознавства в курсі «Я досліджую світ» в світлі Концепції НУШ.
5. Здійснення патріотичного, естетичного, екологічного, санітарно-гігієнічного, фізичного та трудового виховання в ході вивчення природознавства. Розвиток мислення, мови, спостережливості учнів.
6. Принципи побудови змісту шкільного природознавства з урахуванням вимог Державного стандарту початкової освіти та Концепції НУШ.
7. Характеристика природничого матеріалу в програмі курсу «Я досліджую світ» початкової школи.
8. Інтеграція природознавства в предметі «Я досліджую світ».
9. Обладнання куточка живої природи/куточка досліджень НУШ та організація роботи в ньому.
10. Навчально-дослідна ділянка, її роль у закріпленні учнями теоретичних знань.
11. Географічний майданчик, його обладнання, значення у навчанні природничого матеріалу в курсі «Я досліджую світ».
12. Краєзнавчий куточок школи: природничий напрям.
13. Характеристика природничих уявлень. Методика формування уявлень про причинно наслідкові зв'язки на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

14. Характеристика природничих понять. Методика їх формування. Термінологічна робота.
15. Керівництво пізнавальною діяльністю учнів при формуванні понять.
16. Методика формування природничих умінь у курсі «Я досліджую світ». Зв'язок теорії з практикою.
17. Поняття про методи навчання курсу «Я досліджую світ». Методичні прийоми.
18. Інтерактивні методи навчання в курсі «Я досліджую світ».
19. Особливості поєднання методів та прийомів при вивченні природничого змісту в курсі «Я досліджую світ».
20. Методи організації дослідницької діяльності молодших школярів: моделювання.
21. Різноманітність форм організації освітнього процесу з курсу «Я досліджую світ»: урок, позаурочна робота, позакласна робота, екскурсії.
22. Урок – основна форма навчальної роботи з курсу «Я досліджую світ». Функції уроку. Основні вимоги до сучасного уроку. Типологія уроків.
23. Інтегровані уроки з природознавства та інших предметів.
24. Особливості організації та методика проведення уроку-екскурсії в курсі «Я досліджую світ».
25. Особливості організації та методика проведення предметного уроку природознавству в курсі «Я досліджую світ».
26. Особливості організації та методика проведення узагальнюючого уроку природознавству в курсі «Я досліджую світ».
27. Комбінований урок, його макро- і мікро- структура. Варіативність структури комбінованого уроку природознавства в курсі «Я досліджую світ».
28. Підготовка вчителя до уроку. Перспективне, тематичне і поурочне планування. Аналіз, самоаналіз і самооцінка уроку.
29. Контроль навчальних досягнень учнів та його значення у навчальному процесі. Об'єкти та види контролю з природознавства в курсі

«Я досліджую світ». Рівні та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з природничої освітньої галузі.

30. Формувальне оцінювання досягнень учнів з курсу «Я досліджую світ» у 1 – 2 та 3 – 4 класах.

31. Особливості оцінювання фенологічних і метеорологічних спостережень та проєктних робіт.

32. Шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках «Я досліджую світ». Проблемність у навчанні.

Завдання практичного змісту

1. Запропонуйте алгоритм роботи з підручником на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь) (тема, клас за вибором).

2. Наведіть приклади ключових і предметних компетентностей з курсу «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь).

3. Розробіть методику проведення дослідження на тему: «Як змінюється стан води при нагріванні і охолодженні»).

4. Розробіть диференційовані завдання для спостереження під час фенологічної екскурсії.

5. Розробіть бесіду з теми: «Чому восени добре ростуть гриби?».

6. Розробіть фрагмент уроку з використанням практичної роботи з теми: «Що таке ланцюг живлення?».

7. Розробіть фронтальні та домашні завдання на тему: «Червона книга України».

8. Розробіть схематичний план-конспект комбінованого уроку (тема, клас за вибором).

9. Схематично зобразіть та поясніть структуру практичної роботи з теми: «Вимірювання температури».

10. Доберіть методику стимуляції творчого процесу та наведіть приклад її використання на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

11. Розробіть мініпроєкт «Які властивості має вода / повітря / ґрунт?»

Основна література

1. Бабюк Т.Й., Довгань О.С. Методика навчання освітньої галузі «Природознавство» : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс, 2017. 100 с.

2. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах [Текст] : навч. посіб. ; Міжн. фонд "Відродження". Київ : Веселка, 2010. 334 с.

3. Гільберг Т.Г., Тарнавська С.С., Павич Н.М. «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу»: навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2019. 260 с.

4. Гільберг, Т., Тарнавська З., Хитра Т., Павич Н. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» : у 3-4 класах ЗСО на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посібник. Київ : Генеза, 2020. 240 с.

5. Кукалець М. В. Методика викладання природознавства у початковій школі : навчально-методичний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання студентів спец. "Початкова освіта". Рек МОН. Львів : Новий Світ – 2000, 2013. 222 с.

6. Гезей О.М., Мельник С.А., Покроєва Л.Д. Сучасний урок у Новій українській школі : навчально-методичний посібник; за заг. ред. Л.Д. Покроєвої. Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2018. 112 с.

Додаткова література

7. Державний стандарт початкової освіти : затв. Постановою Каб. Міністрів України, від 21 лютого. 2018 р. No 87 [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-rochatkovoyi-osviti>.

8. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2018/2019 навчальному році. / додаток до листа МОН України від 03.07 2018 р. No 1/9- 415 [Електронний ресурс]. URL: <http://mon.gov.ua>.

9. Гільберг Т.Г., Тарнавська С., Гнатюк О., Павич Н. Я досліджую світ : підруч. для 1-го кл. закл. заг. серед, освіти (у 2-х ч.) : ч. 1. Київ : Генеза, 2018. 112 с.

10. Гільберг Т.Г., Тарнавська С., Гнатюк О., Павич Н. Я досліджую світ : підруч. для 1-го кл. закл. заг. серед, освіти (у 2-х ч.) : ч. 2. Київ : Генеза, 2018. 112 с.

11. Гільберг Т.Г., Тарнавська С., Павич Н. Я досліджую світ : підруч. для 2-го кл. закл. заг. серед, освіти (у 2-х ч.) : ч. 1. Київ : Генеза, 2019. 144 с.

12. Гільберг Т.Г., Тарнавська С., Павич Н. Я досліджую світ : підруч. Для 2-го кл. закл. заг. серед, освіти (у 2-х ч.) : ч. 2. Київ : Генеза, 2019. 144 с.

13. Гільберг Т.Г., Тарнавська С., Грубіян Л., Павич Н. Я досліджую світ : підруч. для 3-го кл. закл. заг. серед, освіти (у 2-х ч.) : ч. 1. Київ : Генеза, 2020. 160 с.

14. Гільберг Т.Г., Тарнавська С., Грубіян Л., Павич Н. Я досліджую світ : підруч. для 3-го кл. закл. заг. серед, освіти (у 2-х ч.) : ч. 2. Київ : Генеза,

2020. 160 с.

15. Гільберг Т.Г., Тарнавська С., Павич Н. Я досліджую світ : підруч. для 4-го кл. закл. заг. серед, освіти (у 2-х ч.) : ч. 1. Київ : Генеза, 2021. 160 с.

16. Гільберг Т.Г., Тарнавська С., Павич Н. Я досліджую світ : підруч. для 4-го кл. закл. заг. серед, освіти (у 2-х ч.) : ч. 2. Київ : Генеза, 2021. 160 с.

17. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. URL: <http://mon.gov.ua>.

18. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 2016 с.

19. Типові освітні програми для 1–4 класів Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli/>.

20. Я досліджую світ : підруч. для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1 / Г. В. Ломаковська, Т. П. Єресько, Г. О. Проценко. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.

21. Я досліджую світ : підруч. для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 2 / Г. В. Ломаковська, Т. П. Єресько, Г. О. Проценко. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.

22. Bakhmat, N. (2021). Stem education in general secondary educational institutions. *Laplage in Journal*, 7 (Extra-C), p. 294-302. <https://doi.org/10.24115/S2446-622020217Extra-C1013p.294-302>. URL: <https://laplageemrevista.editorialaar.com/index.php/lpg1/article/view/1013/929>

Web of Science Core Collection.

23. Bakhmat, N. Methodology of safety and quality of life on the basis of noospheric education system formation. *Strategies for Policy in Science and Education*. Volume 29, Number 1, 2021. Pp. 82-98. (у співавторстві). URL : https://azbuki.bg/wp-content/uploads/2021/02/Strategies_1_21_Nataliia-Bakhmat.pdf ***Web of Science Core Collection.***

«Методика навчання суспільствознавства в початковій школі»

Завдання теоретичного змісту

1. Громадянська та історична освітня галузь та її місце у Державному стандарті початкової освіти.
2. Предмет, мета та завдання громадянської та історичної освітньої галузі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ», її зв'язок з іншими науками.
3. Зміст громадянської та історичної освітньої галузі інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі, його компонентний склад.
4. Сутність понять «громадянська компетентність», «соціальна компетентність», «життєва компетентність», їхній аналіз.
5. Формування соціальної компетентності молодшого школяра як мета і завдання громадянської та історичної освітньої галузі в початковій школі.
6. Методика застосування ігрового методу навчання в процесі вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ», умови ефективного використання ігор.
7. Методи викладання громадянської та історичної освітньої галузі.
8. Проект як метод навчання. Методика організації та проведення проектної діяльності в процесі вивчення молодшими школярами інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (громадянська та історична освітня галузь).
9. Урок як основна форма вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі, типи уроків.
10. Методика організації та проведення уроку інтегрованого курсу «Я досліджую світ» з громадянської та історичної освітньої галузі (на вибір студента).
11. Методика організації і проведення нестандартних уроків інтегрованого курсу «Я досліджую світ» з громадянської та історичної освітньої галузі у початковій школі (на вибір студента).
12. Вимоги до організації та проведення уроку інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі.

13. Аналіз змістової лінії «Я – Людина» інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Її зміст, мета, завдання, особливості методики організації та проведення уроків.

14. Методика формування суспільствознавчих понять у процесі вивчення молодшими школярами інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

15. Методика формування уявлень про права і обов'язки людини.

16. Аналіз змістової лінії «Я серед людей» інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

17. Аналіз змістової лінії «Моя культурна спадщина» інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Її зміст, мета, завдання, особливості методики організації та проведення уроків.

18. Аналіз змістової лінії «Моя шкільна і місцева громади» інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Її зміст, мета, завдання, особливості методики організації та проведення уроків цієї змістової лінії.

19. Аналіз змістової лінії «Ми – громадяни України. Ми – європейці» інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Її зміст, мета, завдання, особливості методики організації та проведення уроків цієї змістової лінії.

20. Групова та масова позакласна робота з громадянської освіти, її види і значення у процесі оволодіння учнями змістом інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

21. Методика формування уявлень про культурну спадщину народу на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Завдання практичного змісту

1. Запропонувати фрагмент пояснення навчального матеріалу на уроці інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (тема і клас на вибір студента).

2. Розробити сюжетно-рольову гру на уроці «Правила поведінки в гостях».

3. Змоделювати фрагмент уроку інтегрованого курсу «Я досліджую світ» з використанням інтерактивних методів навчання (клас, тема – на вибір студента).

4. Розробити навчальний проєкт «Славетні українці».
5. Підготувати бесіду «У країні ввічливості» (клас, тема – на вибір студента).
6. Розробити розповідь на тему: «Людське життя – найвища цінність», перетворити її на проблемне викладення.
7. Розробити пам'ятку для молодших школярів «Правила поведінки в громадських місцях».
8. Змодельовати гру-подорож «Мій рідний край».
9. Розробити фрагмент комбінованого уроку «Людські чесноти» (клас – на вибір студента).
10. Написати план екскурсії до краєзнавчого музею.

Основна література

1. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу». Київ : Видавництво «Алатон», 2019. 128 с.
2. Гільберг Т. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу. Навчально-методичний посібник. Київ : Генеза. 2019. 256 с.
3. Гільберг Т. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 3-4 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу. Навчально-методичний посібник. Київ : Генеза. 2020. 240 с.
4. Інтегративний підхід: актуальність, сутність особливості впровадження в умовах початкової школи навчально-методичний посібник. Харків: «Друкарня Мадрид». 2018. 76 с.

Додаткова література

1. Андрусенко І.В. Формування екологічної грамотності молодших школярів в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Методичні рекомендації. Київ : Педагогічна думка, 2020. 75 с.
2. Антонова О. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти. Київ : Генеза. 2019. 96 с.
3. Бібік Н.М., Бондарчук Г.П. Я досліджую світ. підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти : у 2 ч.. Ч.1. Харків : Ранок, 2018.79 с.
4. Бібік Н.М., Бондарчук Г.П. Я досліджую світ. підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти : у 2 ч.. Ч.2. Харків : Ранок, 2018. 79 с.
5. Волощенко О., Козак О., Інтеграція медіаграмотності в навчальний предмет «Я досліджую світ». Навчально-методичний посібник. Київ : Академія вільної преси, Центр вільної преси. 2020. 36 с.

6. Гільберт Т.Г., Тарнавська С., Грубіян Л., Павич Н.Я досліджую світ підруч. для 3 кл. закл. загал. середн. освіти : у 2 ч.. Ч.1. Київ : Генеза, 2020. 160 с.
7. Гільберт Т.Г., Тарнавська С., Грубіян Л., Павич Н. Я досліджую світ підруч. для 3 кл. закл. загал. середн. освіти : у 2 ч.. Ч.2. Київ : Генеза, 2020. 160 с.
8. Гільберт Т.Г., Тарнавська С., Павич Н. Я досліджую світ підруч. для 2 кл. закл. загал. середн. освіти у 2 ч.Ч.1. Київ : Генеза, 2019. 144 с.
9. Гільберт Т.Г., Тарнавська С., Павич Н. Я досліджую світ підруч. для 2 кл. закл. загал. середн. освіти у 2 ч. Ч.2. Київ : Генеза, 2019. 144 с.
10. Гільберт Т.Г., Тарнавська С., Павич Н. Я досліджую світ підруч. для 4 кл. закл. загал. середн. освіти у 2 ч. Ч.2. Київ : Генеза, 2021. 160 с.
11. Гільберт Т.Г., Тарнавська С., Павич Н. Я досліджую світ підруч. для 4 кл. закл. загал. середн. освіти у 2 ч. Ч.1. Київ : Генеза, 2021. 160 с.
12. Коваленко В. Формування соціальної компетентності молодших школярів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Посібник. Київ, 2017. 192 с.
13. Ковальчук О.В. Особливості формування толерантного ставлення до віл-позитивних людей серед дітей та молоді. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 11: збірник наукових праць. Випуск 26. Київ : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2019. С. 122 -129.
14. Ковальчук О.В. Гуманістичні ідеї виховання особистості в поглядах І. Огієнка // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник. Серія філологічна. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. Вип. XVI. С. 166-171
15. Онопрієнко О.В. Інструментарій оцінювання результатів компетентісно орієнтованого навчання молодших школярів. Методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРИНТ. 2020. 72 с.
16. Розвиваємо громадянські компетентності з 1 класу. Київ : ФОП «Парашин К.С.», 2018. 880 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

атестаційного екзамену з нормативних навчальних дисциплін (Методика навчання української мови та літературного читання в початковій школі, Методика навчання математики в початковій школі, Методика навчання природознавства в початковій школі, Методика навчання суспільствознавства в початковій школі)

Атестаційний екзамен є окремим кредитним модулем, який оцінюється за 100-бальною шкалою (Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями) від 30.01.2020 року), відповідно до критеріїв, розроблених кафедрою теорії та методик початкової освіти.

Атестаційний екзамен з фахових дисциплін початкової освіти включає такі дисципліни: «Методика навчання української мови та літературного читання в початковій школі», «Методика навчання математики в початковій школі», «Методика навчання природознавства в початковій школі», «Методика навчання суспільствознавства в початковій школі».

Кожне питання оцінюється 100 балами, загальна оцінка виводиться як середнє арифметичне.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з атестаційного іспиту/ комплексного екзамену тощо/ захисту кваліфікаційної/ дипломної роботи (проєкту)	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Оцінка за національною шкалою
1	2	3	4
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно
82-89	B (дуже добре)	25	добре
75-81	C (добре)	30	
67-74	D (задовільно)	25	задовільно
60-66	E (достатньо)	10	
35-59	FX		незадовільно
34 і менше	F		

I. Методика навчання української мови та літературного читання в початковій школі

1. Критерії оцінювання теоретичного питання

А (відмінно) 90-100 балів	<p>Здобувач виявляє глибокі знання з мовно-літературної освітньої галузі (методика навчання української мови та літературного читання в початковій школі), знайомий з методами і прийомами освітньої роботи, з розвитку предметних знань, умінь та навичок, визначеними програмою, інноваційними технологіями в початковому навчанні української мови та літературного читання.</p> <p>Під час відповіді на запитання випускник підтверджує теоретичні положення прикладами, оперує теоретичним матеріалом; методи і прийоми формування в дітей мовознавчих і літературознавчих знань ілюструються конкретними прикладами. Відповідь на питання побудована логічно, мовлення нормативне, виразне.</p>
В (дуже добре) 82-89 балів	<p>Відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, наявні 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач наводить власні приклади на підтвердження теоретичних положень, добре володіє культурою мовлення.</p>
С (добре) 75-81 бал	<p>Здобувач володіє категоріальним апаратом предмета, проте допускає незначні помилки у формулюванні визначень основних мовних і літературознавчих понять; розкриває сутність методів і прийомів формування в дітей мовно-літературних знань і розвитку їх мислення, наводить приклади формування мовних і літературних понять, але вони в основному з підручників, а не з власного досвіду чи спостережень.</p>
Д (задовільно) 67-74 бали	<p>Здобувач виявляє знання та розуміння основних засад предмета, але викладає матеріал неповно, зокрема не пов'язує теоретичні положення з практикою навчання молодших школярів; володіє знаннями основних методів і прийомів роботи з формування мовленнєвих і літературних знань, проте допускає неточності у визначенні понять; викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовному оформленні викладу.</p>
Е (достатньо) 60-66 балів	<p>Випускник оперує базовими поняттями курсу, проте наводить недостатньо прикладів методичного характеру. У відповіді простежується логічна непослідовність, мовленнєві помилки.</p>
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	<p>Здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє категоріальним апаратом предмета, допущені у формулюванні визначень помилки спотворюють зміст понять, випускник неспроможний підтвердити теоретичні положення викладання української мови та літературного читання у початкових класах методичними прикладами, відповідь хаотична, із значною кількістю мовленнєвих помилок.</p>

2. Критерії оцінювання практичного завдання

A (відмінно) 90-100 балів	Здобувач відмінно володіє практичними вміннями з методики навчання мовно-літературної освітньої галузі: чітко визначає тип уроку, особливості його структури, вміло добирає обладнання, унаочнення, роздатковий матеріал. Відповідь на питання побудована логічно, мовлення нормативне, виразне.
B (дуже добре) 82-89 балів	Випускник добре володіє методикою навчання української мови та літературного читання, виконує вимоги попереднього пункту, але у відповіді, у плануванні виконання практичної роботи допускає помилки, які сам же і виправляє.
C (добре) 75-81 бал	Відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для оцінки «дуже добре», проте у конструюванні уроку допускає незначні порушення структури, не раціонально використовує деякі інноваційні методи.
D (задовільно) 67-74 бали	Здобувач володіє загальними вміннями побудови уроку, добирає необхідний інструментарій для забезпечення виконання навчальної, виховної, розвивальної мети, проте допускає помилки у формулюванні понять, не чітко формулює алгоритм засвоєння їх учнями. Мовлення випускника недостатньо виразне, емоційне.
E (достатньо) 60-66 балів	Випускник спроможний пояснити методику проведення уроку (різних типів), але при цьому виявляє не глибокі знання з методики використання практичних, наочних методів і прийомів, порушена послідовність міркувань щодо логічної структури викладання навчального матеріалу. Мовлення здобувача недостатньо виразне й нормативне.
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	Здобувач не виконав практичного завдання білету, не розкрив методику формування мовленнєвих/літературних знань, елементарних понять та категорій частин мови.

II. Методика навчання математики в початковій школі

1. Критерії оцінювання теоретичного питання

A (відмінно) 90-100 балів	<p>Здобувач виявляє глибокі знання з методики навчання математичної освітньої галузі, знайомий з методами і прийомами освітньої діяльності з розвитку математичних знань, умінь і навичок молодших школярів, визначеними програмою, інноваційними технологіями в методиці навчання початкового курсу математики.</p> <p>Під час відповіді на запитання випускник підтверджує теоретичні положення прикладами, оперує теоретичним матеріалом; методи і прийоми формування в дітей математичних знань і вмінь ілюструються конкретними прикладами. Відповідь на питання побудована логічно, мовлення нормативне, виразне.</p>
B (дуже добре) 82-89 балів	<p>Відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, є 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач наводить власні приклади на підтвердження теоретичних положень, добре володіє культурою математичного мовлення.</p>
C (добре) 75-81 бал	<p>Здобувач володіє категоріальним апаратом предмета, проте допускає незначні помилки у формулюванні визначень основних математичних понять; розкриває сутність методів і прийомів формування в дітей математичних знань і вмінь та розвитку їхнього мислення, наводить приклади формування математичних понять, але вони в основному з підручників, а не власного досвіду чи спостережень.</p>
D (задовільно) 67-74 бали	<p>Здобувач виявляє знання і розуміння основних засад предмета, але викладає матеріал неповно, зокрема не пов'язує теоретичні положення з практикою навчання молодших школярів; володіє знаннями основних методів і прийомів роботи з розвитку математичних знань, проте допускає неточності у визначенні понять; викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовному оформленні викладу.</p>
E (достатньо) 60-66 балів	<p>Здобувач оперує базовими поняттями курсу, проте наводить недостатньо прикладів методичного характеру. У відповіді простежується логічна непослідовність, мовленнєві помилки.</p>
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	<p>Здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє категоріальним апаратом предмета, допущені у формулюванні визначень помилки спотворюють зміст понять, випускник неспроможний підтвердити теоретичні положення викладання математики у початкових класах методичними прикладами, відповідь хаотична, із значною кількістю мовленнєвих помилок.</p>

2. Критерії оцінювання практичного завдання

A (відмінно) 90-100 балів	Здобувач відмінно володіє практичними вміннями з методики навчання математичної освітньої галузі: вміє складати скорочений запис задачі, визначити її тип, побудувати схему-аналізу задачі, правильно оформити її розв'язання, написати повну відповідь. Відповідь на питання побудована логічно, мовлення нормативне, виразне.
B (дуже добре) 82-89 балів	Здобувач добре володіє методикою навчання розв'язування задач, у відповіді можливі 1-2 помилки, які він сам виправляє.
C (добре) 75-81 бал	Відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для оцінки «дуже добре», проте у розв'язуванні задач є незначні порушення структури.
D (задовільно) 67-74 бали	Здобувач володіє загальними вміннями розв'язування задач, проте допускає помилки у формулюванні запитань до дій або їх пояснень. Мовлення недостатньо виразне, емоційне.
E (достатньо) 60-66 балів	Здобувач спроможний пояснити методику розв'язування задачі, але в аналізі задачі порушена послідовність міркувань, які мають виконувати молодші школярі. Мовлення недостатньо виразне й нормативне.
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	Здобувач не виконав практичного завдання білету, не розкрив методику навчання розв'язування задачі, вказаного типу.

III. Методика навчання природознавства в початковій школі

1. Критерії оцінювання теоретичного питання

А (відмінно) 90-100 балів	<p>Здобувач виявляє глибокі знання з методики навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь), знайомий з методами і прийомами освітньої діяльності на уроці, з розвитку природничих знань, умінь і навичок, визначеними програмою, інноваційними технологіями в навчанні змісту природничої освітньої галузі.</p> <p>Під час відповіді на запитання випускник підтверджує теоретичні положення прикладами, оперує теоретичним матеріалом; методи і прийоми формування в молодших школярів природничих знань і вмінь ілюструються конкретними прикладами. Відповідь на питання побудована логічно, мовлення нормативне, виразне.</p>
В (дуже добре) 82-89 балів	<p>Відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, є 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач наводить власні приклади на підтвердження теоретичних положень, добре володіє культурою мовлення.</p>
С (добре) 75-81 бал	<p>Здобувач володіє категоріальним апаратом предмета, проте допускає незначні помилки у формулюванні визначень основних природничих понять; розкриває сутність методів і прийомів формування в молодших школярів природничих знань і вмінь та розвитку їх мислення, наводить приклади формування природничих понять, але вони в основному з підручників, а не з власного досвіду чи спостережень.</p>
Д (задовільно) 67-74 бали	<p>Здобувач виявляє знання і розуміння основних засад предмета, але викладає матеріал неповно, зокрема не пов'язує теоретичні положення з практикою навчання молодших школярів; володіє знаннями основних методів і прийомів роботи з формування природничих знань і вмінь, проте допускає неточності у визначенні понять; викладає матеріал непослідовно та допускає помилки в мовному оформленні викладу.</p>
Е (достатньо) 60-66 балів	<p>Випускник оперує базовими поняттями курсу, проте наводить недостатньо прикладів методичного характеру. У відповіді простежується логічна непослідовність, мовленнєві помилки.</p>
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	<p>Здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє категоріальним апаратом предмета, допускає у формулюванні визначень помилки, що спотворюють зміст понять, випускник неспроможний підтвердити теоретичні положення викладання змісту природничої освітньої галузі у початкових класах методичними прикладами, відповідь хаотична, із значною кількістю мовленнєвих помилок.</p>

2. Критерії оцінювання практичного завдання

A (відмінно) 90-100 балів	Здобувач відмінно володіє практичними вміннями з методики навчання природничої освітньої галузі: чітко визначає тип уроку, особливості його структури, вміло добирає обладнання, унаочнення, роздатковий матеріал. Відповідь на питання побудована логічно, мовлення нормативне, виразне.
B (дуже добре) 82-89 балів	Випускник добре володіє методикою навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь), виконує вимоги попереднього пункту, але у відповіді, у плануванні виконання практичної роботи допускає помилки, які сам і виправляє.
C (добре) 75-81 бал	Відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для оцінки «дуже добре», проте у конструюванні уроку допускає незначні порушення структури, не раціонально використовує деякі інноваційні методи.
D (задовільно) 67-74 бали	Здобувач володіє загальними вміннями проєктування уроку, добирає необхідний інструментарій для забезпечення реалізації навчальної, виховної, розвивальної мети, проте допускає помилки у формулюванні понять, не чітко формулює алгоритм засвоєння їх учнями. Мовлення випускника недостатньо виразне, емоційне.
E (достатньо) 60-66 балів	Випускник спроможний пояснити методику проведення уроку (різних типів), але при цьому виявляє неглибокі знання з методики використання практичних і наочних методів та прийомів, порушена послідовність міркувань щодо логічної структури викладання навчального матеріалу. Мовлення недостатньо виразне й нормативне.
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	Здобувач не виконав практичного завдання білету, не розкрив методику формування природничих знань і вмінь, елементарних понять та категорій природничої освіти.

IV. Методика навчання суспільствознавства в початковій школі

1. Критерії оцінювання теоретичного питання

А (відмінно) 90-100 балів	Здобувач виявляє глибокі знання з методики навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (соціальна, громадянська та історична освітні галузі), а також обізнаний зі змістом локальних методик, що стосуються вивчення певного розділу початкового курсу суспільствознавчого спрямування. У процесі характеристики тієї чи іншої методики вивчення освітніх галузей здобувач демонструє здатність інтегрувати набуті предметні знання, методики їх викладання в початкових класах, педагогіки та психології. Відповідь підтверджується прикладами використання методик в шкільній практиці.
В (дуже добре) 82-89 балів	Відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому наявні 1-2 помилки, які він сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач наводить власні приклади на підтвердження теоретичних положень.
С (добре) 75-81 бал	Здобувач добре володіє категоріальним апаратом предмета, проте допускає незначні помилки у формулюванні визначень основних понять курсу, розкритті сутності тієї чи іншої методики, методів і прийомів роботи з предметним матеріалом, що використовуються на тому чи іншому етапі її використання.
Д (задовільно) 67-74 бали	Здобувач виявляє розуміння сутності методики вивчення соціальної, громадянської та історичної освітніх галузей, проте поверхово обізнаний з основними ознаками методик. Характеризуючи ту чи іншу методику вивчення галузі, перелічує її основні етапи, але не ілюструє відповідь прикладами, зразками методів і прийомів, характерних для методик, допускає незначні дидактичні помилки.
Е (достатньо) 60-66 балів	Здобувач оперує базовими поняттями курсу, проте наводить недостатньо прикладів. У відповіді простежується логічна непослідовність, помилки у визначенні основних категорій і понять, що є провідними інтегрованого курсу «Я досліджую світ».
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	Здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє категоріальним апаратом предмета; допущені у формулюванні визначень помилки спотворюють зміст понять; випускник не спроможний підтвердити теоретичні положення тієї чи іншої методики прикладами з практики початкової школи.

2. Критерії оцінювання практичного завдання

А (відмінно) 90-100 балів	Здобувач відмінно володіє практичними вміннями з методики навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (соціальна, громадянська та історична освітні галузі): чітко визначає тип уроку, особливості його структури, вміло добирає обладнання, унаочнення. Відповідь на питання побудована логічно, мовлення нормативне, виразне.
В (дуже добре) 82-89 балів	Випускник добре володіє методикою навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (соціальна, громадянська та історична освітні галузі), виконує вимоги попереднього пункту, але у відповіді, у плануванні виконання практичної роботи допускає помилки, які сам і виправляє.
С (добре) 75-81 бал	Відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для оцінки «дуже добре», проте у конструюванні уроку допускає незначні порушення структури, нераціонально використовує деякі інноваційні методи і форми роботи з молодшими школярами.
Д (задовільно) 67-74 бали	Здобувач володіє загальними вміннями побудови уроку, добирає необхідний інструментарій для забезпечення реалізації навчальної, виховної, розвивальної мети, проте допускає помилки у формулюванні понять, не чітко формулює алгоритм засвоєння їх учнями. Мовлення недостатньо виразне, емоційне.
Е (достатньо) 60-66 балів	Здобувач спроможний пояснити методику проведення уроку (різних типів), але при цьому виявляє неглибокі знання з методики використання практичних, наочних методів і прийомів, форм організації навчання молодших школярів, порушена послідовність міркувань щодо логічної структури викладання навчального матеріалу. Мовлення недостатньо виразне та нормативне.
FX (незадовільно з можливістю повторного складання) 35-59 балів	Здобувач не виконав практичного завдання білету, не розкрив методику формування предметних умінь, елементарних понять і категорій соціальної, громадянської та історичної освіти.